

13 - Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 10. oktobra 1940

Leto VII — Številka 4

Proč s tujo rdečo propagando!

Komunisti so spoznali, da jim v Sloveniji na knjižnem trgu bolj slaba prede. Razpečali bi svojo robo že še kako, če drugače ne, zastoj, saj papirja se ljudje ne branijo. Bolj trda jim prede glede tiskanja. Protikomunistična misel je pri nas močno utrjena in tudi oblast ne postopa s komunizmom v rokavicah. Zato njihova tiskana propaganda težko zagleda beli dan. Toda kar se jim pri nas ne posreči, gre večkrat lažje na jugu. Tam sedaj, ko imajo na razpolago neizčrpne denarne vire, neprestano tiskajo brošuro za brošuro, ne sicer izrazito komunistično — tako, da cenzuri ravno za las še uidejo — pa vendar za Sovjete prijazno, ugodno, propagandno. V Beogradu in po drugih južnih mestih skoraj redko dobiš kaj drugega, kot levičarske, v marksističnem in komunističnem duhu pisane knjige, propagandne brošurice, članke in podobno. Izhajajo kot redne publikacije raznih »znanstvenih« ali »umetniških« založb in knjižnic, pri »Sedmi sili«, »Politiki« in drugod. Kakor se mlade bogate gospodične najraje pogovarjajo o oblekah, novih krojih, o senzacionalnih filmih in lepih filmskih igralcih, tako bogat čaršijski mladenič s poganja-jočim puhom pod nosom ni na »tekočem«, ni »kulturen«, če še ni prebral najnovejše propagandne marksistične brošure, ki je za ta svet višek umetniške, prosvetne in duhovne hrane sploh. Največjo kupčijo s takimi stvarmi delajo s'evda Židje. In kakor so ti ljudje nekoč preplavljali naše kraje z opolzko plažo ali po domače »šundom«, tako sedaj pošiljajo k nam v Slovenijo boljše-
viško propagandno čtivo. Kakor smo se Slovenci takrat dvignili proti tujim vsiljivcem, ki so zastrupljali našo narodno kulturo, tako se moramo kot en mož dvigniti tudi sedaj. Mladina je prva, ki odločno dviga svoj prapor!

zadnje čase zelo razmahnilo. Kot predstavniki hrvatskega javnega mišljenja in hrvatske javnosti protestiramo proti temu protinarnodnemu delu in zahtevamo, da se tako delo ustavi. Opozarjamo vse one, ki omenjene brošure razprodajajo in razpečavajo, da je njihovo delo naperjeno proti življenjskim koristim hrvatskega naroda. Zato zahtevamo, da se takoj odstranijo iz vseh izložb in trgovin naših mest in trgov za vselej vse knjige, brošure in časopisi, ki širijo komunizem. Ako ne bodo takoj odstranjene in uničene, podpisana društva ne odgovarjajo za posledice.

V istem smislu piše tudi »Glas Matice Hrvatske« v Zagrebu. Med drugim pravi: »Ravno te dni so preplavljene izložbe zagrebških knjigarn in trafik s propagandnimi brošurami o Sovjetski Rusiji in večina knjigarn in papirnic v svojih izložbah nima drugih knjig, razen v cirilici in latinici pisanih brošur. Poznavalcem naših razmer so te knjižice v izložbah zagrebških knjigarn in papirnic dobrodošle za orientacijo, ker se da po tem lažje presoditi, kdo so lastniki teh trgovin, tujec pa bi sodil o tem čisto drugače. On bi mislil, da Hrvatje ne čitajo in nočejo druge literature, kakor tako, ki se nahaja po teh izložbah. Zato je treba, da vsa hrvatska javnost v obrambi svojega ugleda najkrepkeje reagira na to podtalno in nevarno tlako nekaterih lastnikov zagrebških knjigarn in papirnic. Tem tujcem je treba odkrito povedati, da hrvatski narod že zaradi ugleda v tujem svetu ne bo dopustil propagando te vrste.«

Naš odgovor

Kaj bomo rekli k temu narodno in versko zavedni Slovenci? Kaj bo rekla k temu slovenska akademska, srednješolska in ostala zavedna mladina? Tudi mi se bomo odločno postavili po robu levičarski propagandi, ki se tiska pri nas, ali oni, ki je začela prihajati po tujih rokah v Slovenijo. Dobro si bomo zapomnili vse knjigarne in trafike, ki so odprle svoje izložbe protinarnodni komunistični propagandi. Šli bomo od knjigarne do knjigarne, od trafike do trafike in se prepričali o tem, kaj ponujajo. Lepo in vpludno bomo opozorili lastnike, naj prenehajo s prodajo in propa-

gando knjig, listov in brošur, ki so proti življenjskim koristim slovenskega naroda, našega narodnega izročila in naše kulture. Če to ne bo pomagalo, bomo začeli objavljati imena vseh tistih, ki nočejo razumeti želje slovenske mladine. Ako bi tudi to ostalo brez uspeha, prav nič ne dvomimo, da bo naša in želja vseh pravih Slovencev hočeš nočeš vendar izpolnjena! Slovenski akademiki pozivamo tudi ostalo zavedno mladino, naj nastopi povsod po naši domovini proti vdoru rdeče propagandne literature na Slovensko.

Zavedamo se dobro, da se bodo žal zopet našli ljudje, za katere je marksistični propagandni plakat višek kulture. Saj imamo pri-

RAZGLAS!

Dekanat teološke fakultete naznanja, da se bo vršila v soboto 12. okt. t. l. ob 9 dopoldne v stolnici inavguralna služba božja, h kateri so vabljeni gg. profesorji in slušatelji vseh fakultet.

Rektor: Slavič, s. r.

Pozivamo vse zavedne slovenske akademike, da se te službe božje polnoštevilno udeležijo in s tem pokažejo, da pričenjamo novo študijsko leto z Bogom!

jatelje rdečega terorja in nekulture ne le med zapeljanimi delavci, ki jim tega ne moremo zameriti, ampak celo med ljudmi, ki se ponašajo z naslovom univerzitetnega profesorja. Toda tem pač ne moremo pomagati, ker ti čakajo, da bi dobili za svoje delo plačilo v obliki udarcev s komunističnim kolom po glavi.

„Stanovska“ preureditev akademskih društev

Stališče g. prof. E. Tomca in lista „Mi mladi borci“

List »Mi mladi borci« piše dne 4. okt. na 3. strani:

Stanovska reorganizacija je to, da »se preuredi društva na podlagi fakultet, da bodo v enem društvu sami juristi...« Poleg drugih razlogov za stanovsko preureditev je bil pač najvažnejši ta, češ da je stanovsko preureditev za katoliške izobražence naročil Pij XI.

Implicite se tu trdi, da je papež naročil akademskim društvom vsevprek preureditev po fakultetah.

Stališče Pax Romane

Folia periodica Pax Romane od avgusta 1935 pišejo na str. 10: Še enkrat poudarjamo potrebo, dati dijakom popolno izobrazbo: versko, moralno, socialno in strokovno (professionelle)... Poudarjali smo potrebo rešitve zadnje točke in izpovedali svojo voljo, da postavimo P. R. v njeno službo... V smislu splošne metode Pax Romane pa nam nikakor

ne gre za to dajati splošna pravila, ki bi se itak izkazala kot brezuspešna z ozirom na velike in zakonite razlike naših narodnih federacij. Pač pa bomo mogli dajati vsem na razpolago praktične izkušnje narodnih in krajevnih organizacij, ki so se doslej skušali udeleževati na tem področju...

Bistven prispevek P. R. k strokovnosti... je ustanovitev strokovnih (professionnels) podtajništva... na vsakem kongresu bodo zbirala podtajništva kongresiste svojih fakultet... (Doslej so ustanovljena podtajništva za pravo, medicino in literaturo.)

Na str. 67 navajajo folia v nemškem jeziku 2 tipa »strokovne« dejavnosti (»Fachschaftsarbeit«) katoliških dijakov. Izrecno poudarjajo, da hočejo navesti samo konkretne rešitve, kakor so jih poskušali tu ali tam, ki pa niso nikakor mišljene kot splošno pravilo.

Prvi primer je vzorec organizacije, omejene na eno fakulteto: »Conférence Laennec« v Parizu (za medicince), kot drugi primer pa navajajo strokovno dejavnost v fakultetno mešanem akademskem društvu v

Tudi Hrvatje so se uprli

Še večje težave, kot Slovenci, imajo s to propagando Hrvatje, ki se že tudi močno postavljajo po robu. Tako so sklenila pred kratkim hrvatska društva v Slavonskem Brodu resolucijo, v kateri pravijo: »Zlasti pade v oči širjenje komunističnih brošur, ki se je

Dijonu, kjer ima društvo sv. Bernarda strokovne skupine za pravnike, filozofe, medicince.

Generalni tajnik PR abbé Grémaud je imel na kongresu PR v Prazi sept. 1935. poseben referat o »strokovnem« (»activité professionnelle«) udejstvovanju v članjenih organizacij in je podal naslednji pregled: Tu so »specializirane konference pravnikov, medicincev, ki preučujejo vprašanja v posebnih krožkih, drugod pa so celo izvedli organizacijo (društev) po strokah (Avstrija, Pariz...).«

Ce kdaj, bi moral abbé Grémaud tu povedati, da je papež naročil PR kot obliko strokovnega dela fakultetna društva.

Toda PR poudarja sicer potrebo strokovne izobrazbe, a pušča popolno svobodo glede oblike in priznava obe obliki kot enako upravičeni.

Tej svoji tradiciji ostaja PR zvesta tudi naslednja leta.

V poročilu za l. 1936/37, ki ga je generalni tajnik predložil na kongresu v Parizu (julija 1937), pravi, da so se v latinskih deželah fakultetne organizacije znatno pomnožile, v Nemčiji ni pa niti študijskih krožkov niti strokovnih sekcij. V Avstriji so prijatelji PR priredili vrsto medicinskih predavanj, v Švici so duhovni vodje akademikov sklicevali na posebne sestanke dijake iste fakultete.

V poročilu za l. 1937/38, ki ga je predložil kongresu PR v Rogaški Slatini, pravi gen. tajnik, da je čas, da se resno pogovorimo o notranji organizaciji zvez (krajevnih), ne da bi s tem težili po kakem uniformiranju, ki bi bilo smešno in nezaželeno. Pa prav tu bi moral Grémaud brezpogojno povedati, da je vendar papež Pij XI. sam naročil organiziranje društev po fakultetah.

Stališče kluba Straže

Od prvega hipa je klub Straža upošteval potrebo strokovne izobrazbe. Vendar pa se je zavedal, da bodi namen strokovnega udejstvovanja, dvig strokovnega študija ne samo v strokovnotehničnem pomenu, ampak tudi osvetljevanje strokovnih vprašanj v luči krščanskih načel. Z naglim istočasnim preurejanjem vseh društev v fakultetna ni še nič storjenega; lahko je celo zavozeno, če ni kadra v ta namen šolanih ljudi in močne tradicije. Klub Straža se je obrnil na razne strokovnjake in literate. Poslal je g. Beličiča namenoma v Milan, g. Peterlina na Dunaj z izrečnim naročilom, naj študirajo vprašanje literarne kritike v luči katol. načel. Poslal je g. Berkopca na Dunaj, da študira nacionalno ekonomijo. G. dr. C. Žebot je šel v Milan, Rim, Pariz, da je študiral korporativizem s katoliškega vidika. Prof. Wraber je študiral botaniko in biološka vprašanja v Monakovem in Montpellierju.

Danes hočemo povedati z vso skromnostjo, da imamo prav živahen literarni krožek, ki prav ta vprašanja preučuje in daje hvala Bogu krščanske strokovne smernice. Imeli smo tudi študijske krožke za socialna vprašanja, korporativizem, gospodarske probleme. Imeli smo zelo dobro obiskan krožek za naravoslovce in medicince (ki študirajo prva leta vzporedno

skoro iste predmete), kjer so se obravnavala biološka vprašanja v luči kršč. načel z vso resnobo pod vodstvom strokovnjakov.

Klub Straža se je torej resno udeleževal v strokovnem, profesionalnem, specializiranem delu, kakor ga abbé Grémaud tudi enkrat imenuje.

„Stanovska“ ali „strokovna“ terminologija?

Menimo, da se je uvedla pri nas napačna terminologija. Ne gre za »stanovsko«, ampak za fakultetno, še bolj za strokovno preureditev.

Pax Romana v svojih publikacijah in na kongresih dosledno govori o *domaine professionnel, action professionnelle* itd., v nemškem jeziku uporablja dosledno izraz »*Fach-schaft*«. Na univerzi imamo 5 »stanovskih« fakultet, akademiki ne tvorijo 5 različnih stanov. Tudi v življenju zunaj bo neprikladno govoriti o stanu juristov, ki so vendar razkropljeni po vseh ustanovah in se bržkone tudi ne čutijo kot poseben stan. Ali tvorijo vsi absolventi tehniki pravi stan? Izraz specializacije se pri nas istoveti s stanovščino. Nam vsaj se zdi, da je »specializacija« sama po sebi širši pojem, ki hoče reči: pridobivanje teoretične in praktične strokovne izobrazbe. To se pa lahko doseže po ločenem stanovskem delu, bodisi v strokovnih društvih ali v strokovnih krožkih in odsekih. Morda se motimo? Zdi pa se nam, da so se oni, ki so pri nas uvedli to terminologijo neprijetno oddaljili od nemške in francoske terminologije in da bi jo morali popraviti.

Povzemimo:

1. Papež Pij XI. ni nikdar naročil »fakultetne« preureditve vseh svetnih akademskih društev.

2. Pax Romana ne ve nič za tako naročilo, pač pa zelo priporoča »strokovno« usmeritev akademikov.

3. Za tako usmeritev prepušča PR popolno svobodo in priznava kot enako upravičene razne možnosti in tipe strokovne usmeritve.

4. PR ni nikdar označila organizacije, ki se zadovoljujejo s strokovnimi krožki in sekcijami, kot protipapeške, kot se je to pri nas dogodilo.

5. Klub Straža se resno strokovno udeležuje v svojih strokovnih krožkih.

6. Težek očitek »strujarstva«, ki ga naslavljajo »Mi mladi borci«, Revija KA in prof. Tomec na naslov kluba Straže, je popolnoma neopravičen in krivičen, ker izven Slovenije nobena uradna stran: ne Rim, ne Pax Romana ne zahtevata fakultetne preureditve društev kot edino obliko strokovnega dela, pri nas pa nobena uradna stran ni nikdar zahtevala od kluba Straže tako preureditev, tako da se klub Straža od »uradne« smeri doslej ne loči.

To zadnje vprašanje »strujarstva in uradne smeri« pa bomo še posebej obravnavali.

AK Straža.

Naravoslovje in vera

Vera in znanost

V katerih vprašanih nastajajo navadno nasprotja med vero in ateističnimi naravoslovci?

Ta vprašanja se tičejo skoro vedno stvarjenja sveta, prvega postanka živih bitij in človeške duše.

Vera uči o postanku sveta in življenja, da je vse ustvarjeno od Boga.

Kaj pa pravi o tem znanost?

V naravoslovju je znan zakon entropije. Vse življenje na zemlji je odvisno od sončne energije, ki prihaja v obliki toplote na zemljo. Velika večina sončne energije in energije svetovja sploh se polagoma izgublja v svetovnem prostoru kot neizrabljena toplota. Del izžarevane energije se sicer vrača v nebesna telesa, toda končno bo tudi ta izžarela v nebesni prostor. Razlika med nakopičeno energijo v nebesnih telesih in med nepovratno energijo v svetovnem prostoru se bo polagoma izenačila in s tem bo prenehalo vsako življenje in vsako gibanje materije. Nastopila bo smrt svetovja, popolni mir. — To je fizikalni zakon entropije. — Vsemirja bo enkrat konec. To se pravi, da svet ni večni, da je moral tudi enkrat nastati. Svet je podoben naviti uri, ki se polagoma izteka. Astronomom je to dejstvo znano in so skušali izračunati celo, koliko približno bi bilo svetovje staro. To starost cenijo od 30.000 do 100.000 milijonov let. Starost naše zemlje je seveda precej manjša, le okrog 3000 milijonov let.

Sedaj ostane naravoslovcu in vsakemu mislečemu znanstveniku na izbiro samo eno: ali je bil svet ustvarjen od nematerialnega, vsemočnega in modrega bitja, ki ga vsa verstva imenujejo Boga, ali je pa ta svet nastal brez vzroka, le slučajno.

Čudoviti red in harmonija v svetovju, kakor tudi v najmanjšem atomu, sta že od nekdanj vodila globoko misleče in resne ljudi, da so nujno sklepali na modrega, vsemočnega in osebnega Stvarnika. Isto velja o prvem življenju na svetu.

Kjub temu so se našli in se še najdejo ljudje, ki raje pripisujejo postanek svetovja in življenja slučaju kakor Bogu. Zakaj jim je ideja vsemočnega, osebnega Boga tako neprijetna, morajo že sami vedeti. Ko bi ta Bog bil samo stvarnik naravnega reda in ne tudi moralnega reda v duši vesti, bi ne imeli najbrž nič ugovarjati proti njemu. Zavest pa, da smo temu najvišjemu bitju odgovorni za rušenje njegovega moralnega reda, postane lahko marsikomu neprijetna.

Stvarjenje sveta je čudež. Čudeža pa ateisti ne priznavajo, ker ne priznavajo Boga. Ateistu je slučaj stvarnik sveta, življenja in moralnega reda, ki ga nosi vsak človek v sebi.

Kaj je, in odkod je materija, se te vrste znanstveniki ne vprašajo. Predpostavljajo, da je najbrž večna. V tej materiji je nastalo »slučajno« prvo gibanje. Ne pomislijo pa, da je že nastanek prvega gibanja, brez predhodne energije, ki bi ga povzročila, velik čudež. Torej je bil že v početku »slučaj« vsemoččen. — To prvo gibanje je dalo impulz, da se je razvilo smotreno kroženje materije, po natančnih pravilih, ki se nam zdijo večna in neporušna — seveda »slučajno«. Torej je slučaj do-

bil tudi razum, da je tako čudovito uredil razvoj svetovja. Ta slučaj je moral biti tudi »vsepričujoč«, da je urejal materijo po vsem nebesnem prostoru enako. Zakoni, po katerih se giblje svetovje, se ne spreminjajo od primera do primera. To je moral postati »slučaj« tudi nespremenljiv in nematerialen, da je mogel materijo trajno obvladati. Sami nemožni čudeži, sama protislovja. Končno je ustvaril ta čudoviti slučaj še živa bitja in nežive anorganske snovi — nov čudež. Največji med vsemi se je zgodil po tem vsemočnem in modrem slučaju, ko je nastopil človek s svojim razumom s prosto voljo, s prirojenim hrepenejem po večnosti.

Vera uči samo en čudež: stvarjenje sveta po Bogu. V ta čudež so od nekdanj verovali vsi narodi celega sveta. Do tega sklepa nas pripelje tudi opazovanje in razmišljanje o vidnem svetu.

Ateizem pa predstavlja za postanek sveta dolgo vrsto čudežev, ki so vsi tako nesmiselni, da jih razumen in nezaslepljen človek ne more sprejeti. Vse to predstavljajo ateisti iz strahu, da ne bi bilo treba priznati Boga in izvajati posledice iz tega. Mrtvi materiji pripisujejo življenje in božje lastnosti, neurejenemu kaosu pripisujejo zmožnost napraviti vekotrajen red; red, ki ga strmé občudujejo tisti, ki so z bistrostjo svojega uma prodrli v skrivnosti stvarstva. — Navadna ura je primeroma preprosto delo človeškega razuma — in vendar moramo reči, da jo velika večina razumnih ljudi občuduje kot delo človeškega razuma. In kaj je navadna ura v primeri s svetovno uro glede točnosti, lepote, veličastva in mogočnosti! Kje najdete človeka, ki bi pripisoval nastanek navadne ure srečnemu slučaju? Toliko bolj je bila nespametna misel pripisovati nastanek svetovja, te čudovite ure slučaju.

Kdo izmed biološko izobraženih ljudi bo pripisoval prvo živo bitje slučaju, ki naj bi oživil mrtvo materijo, ji dal zmožnost, da se preživlja, da se razvija in izpopolnjuje, da se množi, da podedujejo njeni potomci njene lastnosti?

Vsakemu naravoslovcu je znano, da sta dokazala slavna bakteriologa Pasteur in Robert Koch, da iz nežive snovi ne more nastati živo bitje, in vendar se še najdejo ljudje, ki predpostavljajo, da se je začelo prvo življenje iz nežive snovi. Taki primeri, ko bi bili mogoči, bi se morali tudi sedaj nešteto krat ponavljati.

Ateisti so vedno bili in vedno bodo v vseh strokah znanstva, ker se povsod najdejo ljudje, ki so jim ljubše materialne dobrine, kakor idealne. To svoje stališče zagovarjajo z vsako, še tako nespametno trditvijo, in vsi protidokazi so brezuspešni tam, kjer se jim upira volja.

Ako boste kdaj slišali take plehke ugovore s stališča naravoslovja proti veri, se zavedajte, da ne govori z vami naravoslovna veda, ampak človek, ki to vedo samo zlorablja.

Naravoslovje in vera si nikjer ne nasprotujeta, ampak vlada med obema najlepša harmonija. Včasih so rekli: naravoslovec naj ostane pri svoji stroki in teolog pri svoji. Tega mnenja pa, mislim, ne moremo popolnoma zagovarjati. Splošen pregled iz naravoslovja spada že

**Pokažite naš list svojim prijateljem!
Ste nam pridobivate nove naročnike!**

Pravilno postavljen problem

V svojem drugem članku »Gospodarska ureditev Jugoslavije in sporazum z dne 26. avg. 1939« se je prof. Bilimovič kot prvi pri nas lotil podrobne pravne in gospodarske analize določb Ureditve v banovini Hrvatski in poedinah v poštevh prihajajočih uredb v prenosu pristojnosti od osrednjih državnih organov na hrvatsko banovinsko oblast.

Po nad vse poučni analizi pravnih določb o gospodarskih in finančnih pristojnostih osrednjih in banovinskih oblasti ter v zvezi z načelno klavzulo v temeljni uredbi z dne 26. avgusta 1939, da se »morejo predpisi te uredbe s kraljevimi uredbami razširiti tudi na ostale banovine«, — prihaja prof. Bilimovič do zaključka, da je v jugoslovanskem narodnem gospodarstvu »že izvršena federativna preureditev« in da zato osrednja državna oblast zaradi nedostajanja tozadevnih pristojnosti »sama sploh več ne more preurejevati narodnega gospodarstva cele države«.

Naslednji odstavek B. zaključkov zaradi načelne važnosti povzemamo dobesedno:

»Reformiranje drugih (gospodarskih op.) panog (t. j. tistih, ki so s sporazumom in ostalimi uredbami bile odstopljene banovinskim oblastem — op. p.) — a med njimi so tudi najvažnejše panoge —, po enem načrtu za celo državo in po določenem izbranem vzoru (liku) je možno samo na en sam način: namreč po sporazumu med vsemi samostojnimi banskimi oblastmi in osrednjo državno oblastjo. Podčrtavamo besedo »vsemi«, ker ne gre samo za banovino Hrvatsko, temveč tudi za ostale, še neostvarjene, toda predvidene samostojne banovine z vzporednimi pristojnostmi. Osrednja državna oblast ne more danes samostojno izvrševati na njihovem področju tiste gospodarske reforme, za katere je že danes znano, da jutri ne bodo spadale v pristojnost osrednjih oblasti.

Zato bi bilo treba pred izvedbo takih reform urediti vzporedno banovini Hrvatski druge samostojne banovine. Prav tako pa bi bilo treba določiti način, po katerem bi se mogel in moral v poedinah gospodarskih vprašanjih doseči sporazum med banovinami in osrednjimi oblastmi, ter organe, preko katerih bi se tak sporazum izvršil.«

Gotovo je, da je problem uravnavanega gospodarstva težji v federativni državi kot v edinstveni državi. Toda pri obrazloženem državnopravnem stanju v narodnogospodarskih in finančnih rečeh je »pot sporazuma edina pot, po kateri je mogoče v sedanjih federativni Jugoslaviji izvesti globlje gospodar-

(Nadaljevanje.)

sk splošni izobrazbi, posebno je pa še potreben teologu; čim bolj globoko kdo prodre v to stroko, tem trdnjša bo njegova vera v Boga, ker v vidnem svetu se Bog sam človeku razodeva. Isto velja o veri.

Mnogo ljudi, ki so bili brezversko vzgojeni, ali so vero izgubili, je pripeljal resen naravoslovski študij do tega, da so v ponižnosti klonili glavo pred Stvarnikom in skupno z vsem krščanstvom izpovedali: Verujem v Boga, vse-mogočnega stvarnika nebes in zemlje.

(Konec)

ske in socialne reforme, ki prestopajo pristojnost osrednje državne oblasti.«

Bolj jasno bi dejanskega in pravnega vprašanja v zvezi z napovedanimi reformami ne bilo mogoče postaviti. Prof. Bilimovič je nakazal tudi odgovore na oboje vprašanje:

1. Kopleks naših razmer narekuje reforme v smeri lika **delnega uravnavanega gospodarstva korporativnega sloga.**

2. Državnopravno stanje pa zahteva svojo logično dopolnitev v načelno že rešeni federativni smeri — **predno bo prišlo do napovedanih reform.** Kajti sicer so napovedane globlje gospodarske in socialne reforme **pravno sploh nemogoče.**

Prav je, da je to dvojno analizo napravil in iz nje potegnil zaključke nezainteresirani gospodarski znanstvenik. S tem je namreč javna razprava o naših reformah šele spravljena na strokovni tir, s katerega so jo toliko časa odrivali. In prav v tem je pomembnost člankov prof. Bilimoviča.

Ker pa stvari resno zorijo in razmere kriče po **prepričevalnih ukrepih**, naj odgovorni činitelji ne odlašajo preveč.

V kolikor zahtevajo globlje reforme, ki bodo v perspektivah evropske gospodarske bodočnosti neizbežne, posebne temeljitosti in zaradi tega časa, — naj se pereči problemi prehrane in sploh celotnega potrošnega trga, surovin in zaposlitve začasno, toda učinkovito rešijo ločeno, kot predstopnja k večjim strukturnim reformam. Če so drugod zmogli problem dražnje, osnovne potrošnje in zaposlitve zadovoljivo rešiti, ga bo mogoče tudi pri nas. Tu pa res ne gre za nemogoče stvari. —ot.

(Konec.)

Univerza

Doma

IZJAVA

Podpisani Breclj Ivan, t. č. predsednik akademskega kluba Straža in odbornik Akademske zveze, izjavljam, da kot odbornik Akademske zveze nisem bil obveščen, niti nisem sodeloval pri sestavljanju brošure AZ: »Položaj na naših univerzah«. Izjavljam nadalje, da se ne strinjam povsem z njeno vsebino in tudi ne prevzemam nobene odgovornosti za tam objavljene nekatere neresnične in za nekatere krivične trditve.

Breclj Ivan,

t. č. odbornik AZ.

1. redni sestanek AK Straže v novem študijskem letu je bil v petek, dne 4. oktobra, ob številni udeležbi članov in klubovih starešin. Po molitvi je predsednik pristno pozdravil navzoče člane, predavatelja g. p. Odila in duhovnika AK Straže g. univ. prof. dr. Ehrlicha.

G. p. Odilo je govoril o sv. Frančišku Asiškem, čigar god smo prav ta dan obhajali. Nato je predsednik posebej pozdravil novince, ki so se vpisali v klub. V kratkem in jedrnatem govoru jim je označil ideje, ki vodijo klub Stražo pri njegovem delu. Nato je tova-

riš, ki je lani vstopil v klub, opisal svoje vtise, ki si jih je med letom nabral v klubu.

Končno je pozdravil sestanek zastopnik onih, ki so od vsega početka sodelovali pri stražarskem pokretu in bojevali zanj najtežje borbe. Sestanek smo zaključili s himno »Povsod Boga«.

VPISOVANJE

V univ. avli in na hodnikih ter pred kveturto je vladalo te dni živahno vrvenje. Vpisovali so se novinci in zastopniki vseh skupin na univerzi so jim posvečali obilo pozornosti. Čeprav univ. oblast letos ni dovolila »informativskih« miz, so delali s polno paro. Tudi naši rdeči sodruzi so menili, da morajo »prožiti pomoč« akademikom-novincem in so nastavili svoje emisarje po vseh oglih vendar jim, kolikor moremo razbrati z njihovih zaskrbljenih obrazov in osamljenosti, setev ne gre tako v klasje, kot bi si želeli.

Kajti njihovo preveč vratolomno preskakanje in menjavanje nazorov ter taktike je odprlo oči slehernemu razsodnemu človeku, posebno jim pa zamerijo njihovo brezvestno izrabljanje sedanje vojne stiske, ki je nismo sami zakrivali, za svoje strankarsko-revolucionarne namene.

Tudi sklicevanje na »edino dosledno zaščitnico malih in tlačanih narodov« pred zapadnimi imperialisti, katere dosledni imperalizem vsi predobro spoznavamo vsak dan, ne imponira nikomur. Tako da bo navzlic velikemu trudu žetev verjetno pičla.

★

Na univerzi se trdovratno širijo vesti, da so se univerzitetne oblasti začele bolj zanimati za delovanje »Slovenskega kluba«, ki zahteva »naslonitev na Sovjetsko Rusijo« in napada sedanjega prosvetnega ministra ter gospoda rektorja.

★

Nemške štipendije. Prosvetni minister je razpisal tri štipendije nemške vlade za dipl. tehnike. Prosilci morajo poleg drugih pogojev tudi obvladati nemščino. Vsi pogoji so razvidni iz razpisa na rektoratski deski. Rok za vlaganje prošenj je 15. oktober.

Drugod

Manifest švicarskih katoliških akademikov. Švicarska zveza katoliških akademikov je imela letos svoje zborovanje v Freiburgu, kjer pastiruje škof Besson, znani podpornik mednarodnega katoliškega gibanja »Pax Romane«. Zborovanja se je udeležilo okrog 500 akademikov. Cerkevni zastopnik je v svoji pridigi naglasil, da je vodilno geslo kat. akademikov: vera, ljubezen in študij. V predavanjih so obravnavali aktualna vprašanja sedanjega časa. Med drugim je govoril zvezni svetnik Celio o oporoki treh velikih katoliških švicarjev v zadnjih desetletjih. To so Python, Decurtius in Motta, katerih imena so znana vsakemu izobražencu. Poudaril je, da je vera najgloblji izvor ustvarjalne sile.

Ob zaključku so zbrali vodilne misli zborovanja v mogočno resolucijo, ki so jo prečitali na zaključnem sestanku, in pravijo med drugim:

»Prisegamo zvestobo vsemogočnemu Bogu, pod čigar očitnim zavetjem je stala na-

ša domovina že od začetka svoje zgodovine. Zvesti švicarski tradiciji hočemo posvetiti vse svoje sile uveljavljanju krščanske ideje. Zahtevamo živo krščanstvo, ki privlačuje in ki se v resnici kaže kot nositelj preroditve pri nas tudi v današnjem času. Ime Bog ne sme ostati samo slovesna formula v ustavi. Njegova volja naj nasprotno postane dejansko vrhovni zakon javnega in zasebnega življenja. Javna blaginja mora biti pred zasebnimi interesi.

Kratko: Naravna lestvica vrednot mora biti realizirana na vseh področjih življenja.«

Srednja šola

Zopet so odprta vrata srednješolskih učilnic, zopet vre in kipi po vseh naših slovenskih zavodih.

Slovenska dijaška zveza je z novim elanom in z novimi močmi zasadila plug v dijaško ledino, da z geslom: Bog, narod, država na slovenskem praporu izvojuje zmago nad sovražniki slovenskega naroda, da hodi po poti, po kateri je vodil slovenski narod svetniški škof Anton M. Slomšek, naš zaščitnik in vzornik, da pokaže vsemu svetu svojo vero v bodočnost slovenskega naroda in jugoslovanske države.

V tem letu hoče SDZ dokazati, da ogenj navdušenja, ki smo ga prižgali na naših taborih, da navdušenje, ki smo ga dobili na naših zborovanjih, ne gori samo tam, ampak da ga nosi vsak član SDZ v srcu in vedno več žrtvuje za uspeh in napredek naše organizacije.

Vsi srednješolski krožki že delujejo s polno paro. Tudi meščanske šole se že organizirajo in dolgo ne bo več, ko bodo z vseh meščanskih šol zavihrali prapori SDZ. Da bo tudi meščansko-šolska mladina še letos organizirana po vseh zavodih, mora biti zaključek in uspeh letošnje poslovne dobe.

Slovenska dijaška zveza z veseljem ugotavlja, da je letos postal 24. september v Sloveniji šolski praznik — Slomškov dan. Nismo pa zadovoljni s tem. Slomškov dan mora biti šolski praznik po vsej državi, tudi pri Hrvatih in Srbih, kakor je šolski praznik pri nas dan sv. Save in Strossmajerja. Članstvo Slovenske dijaške zveze zahteva, da v vsej državi upoštevajo delo svetniškega vladike in prebuditelja Slovencev A. M. Slomška in da za 140. obletnico njegovega rojstva dobimo v vsej državi obvezen — Slomškov šolski praznik.

ZTO:

Slovo od mladih Slovencev z Westfalskega.

V petek 13. septembra so člani krožka SDZ na drž. učit. šoli v Ljubljani priredili poslovilni večer mladim Slovincem z Westfalskega, ki so bili na počitnicah v svoji domovini.

Poslovilnega večera so se udeležili tudi ga. banova, ga. podbanova, zastopniki izseljenskega komisarijata, zastopniki banske uprave in mnogi drugi odličniki. Ob prisrčnih glasovih narodnih pesmi je potekel večer in kar težka je bila ločitev od najmlajših, pa že tako resnih bratcev, ki so s solznimi očmi odhajali in se za Bog ve kako dolgo, če ne za vedno poslavljalji od svoje prave domovine. Vsem — prirediteljem in udeležencem — pa bo ostal večer, posvečen bratom za mejami domovine, vedno v najlepšem spominu.

Še en primer lahkovernosti

Objava pričujoče analize »Slovenske mladine«, glasila komunistične propagande med slovenskim dijaštvom, se je med tem še posebej izkazala za aktualno. »Slovenija« z dne 4. okt. namreč črpa iz tega komunopropagandnega vira snov za navodila »o nalogah slovenske mladine«. Dobesedno namreč v mastnem tisku ponatiskuje, kar je »Slovenski mladini« napisal g. Bratko Kreft, urednik nekdanje komunistične revije »Književnosti«. Ako Kreftove besede v odlomku, ki ga ponatiskuje »Slovenija«, zvane privlačno, to na stvari nič ne spremeni. Nazori g. Krefta so namreč splošno znani. Poleg tega pa so bili objavljeni v notorno komunističnem propagandnem listu.

Zato slovensko dijaštvo na pričujočo analizo »Slovenske mladine« še posebej opozarjamo. Gre namreč za sistematično razčlenbo morda najbolj tipičnega primera psihološko spretne komunistične propagande pri nas v zadnjih letih.

Pričujoča razčlenba naj služi kot vzorec za tehniko razkrinkavanja komunističnih propagandnih načinov. (Ur.)

Patriotizem aktivistov pred 26. avgustom 1939.

Na naslovni strani štev. 7—8, I. (april—maj) beremo, kako so takratni dogodki odjeknili v stolpcih »Slovenske mladine«.

»V dneh negotovosti... je naša pot jasna. V službi našega naroda, v brezmejni ljubezni do rodne slovenske grude... izražamo našo neomajno voljo in program mlade generacije:

Branili bomo domovino!

In na prvi notranji strani se nadaljuje:

»Zato pri nas mladih ne sme biti duha kapitulacije!... Pripravljene smo na vse žr-

tve... Sovražnik bo našel v nas pripravljene borcel«

Na 109. strani iste številke beremo v resoluciji:

»...da se s skupnimi silami vržemo na delo jačanja nacionalne zavesti... k pripravi za čim koristnejšo službo državi v primeru potrebe.«

... In po tistem rjavordečem datumu ...

V št. 2. II. beremo v uvodniku:

»...mladina... se mora postaviti na edino rešilno stališče odločnega mladinskega realizma.

Ta realizem нареkuje slovenski mladini, ...da se ...strne... v boju za mir in proti udeležbi Jugoslavije v tej vojni.«

Torej pacifizem za vsako cenol...

Popolnoma jasna pa je zaključna 7.-8. številka II. letnika:

»Ljudstva vsega sveta in tudi mladina vsega sveta, torej tudi mladina malega slovenskega naroda na strani imperialistov tega ali onega tabora nima ničesar dobiti... Akademsko mladina Jugoslavije je na mirovnem kongresu v Belgradu odločno obsodila sedanjo imperialistično vojno... in manifestirala svojo zvestobo onim, ki hočejo zgraditi resnično svobodno Evropo... in bo pravna enakost postala socialna in materialna enakost...

Ustvariti zrel... odnos do sedanje imperialistične vojne, razkrinkati vse vojne režiserje in vojne hujskače, razgaliti pravo vsebino in prave namene te vojne, to je naloga, ki jo mora izpolniti tudi slovenska mladina.«

sebi niti najmanj ne zmanjšuje njune vrednosti, ker ne silita v tendenčnost.

Vendar se obe deli v umetniškem pogledu močno razlikujeta. Veriga je res samo poučna zgodba v dialogih, medtem ko je Razvalina življenja prava drama in sicer zelo dobra drama, vzeta iz resničnega življenja, pregnetena z domislicami in sentencami velikega tvorca samo zato, da gledalec ali bralec tem bolj živo občuti vso strahoto in usodnost blodnih, slepih početij. To ni samovoljno oblikovana fabula, ki bi jo ob istih pogojih utegnil okreniti v katerokoli drugo smer, temveč temelji na usodnih vzročnostih in rase iz nasprotstev med značaji, čeprav se ti na prvi pogled zdi, da avtor naganja tok dogajanj v struge, ki jim je sam določil strmec in smer, kakor mu je bilo pač potrebno za cilj, ki si ga je bil — ves zakoreninjen v globoki etiki — postavil. Rast iz nasprotovanj med značaji je res premalo vidna, preveč zabrisana, vendar je avtor kljub nekaterim nesmotrnim potezam snoval to dramo s tolikim umetniškim navdihom in razumevanjem za dramatične zaplete, konflikte in napetosti, da jo smemo šteti za njegovo najboljše dramsko delo.

Kakor je že zgoraj omenjeno, dokazuje to tudi letošnja uprizoritev, ki je v celoti dobra. Vodi jo g. Skrbinšek, ki ima režije Finžgarjevih del že kar v zakupu. In režira jih prav dobro. Čisto pravilno je čutil, da bi bil odrski jezik za krepko Finžgarjevo gorenjščino pregosposka, recimo pretesna suknja, ki bi ve-

(S. M. št. 7-8, uvodnik.)

In na str. 164 objavlja resolucijo belgrajskega komunističnega »mirovnege« kongresa: »...tudi pri nas reakcionarni krogi hite, da bi tudi našo državo povlekli v vojno na strani zapadnega tabora...

Mi nočemo iskati svojo življenjsko pot za žičnimi ovirami... Mi nočemo ubijati svojih mladih bratov, sinove drugih narodov, ker nam niso ničesar storili.«

Tak je patriotizem te »svobodne, neodvisne, progresivne, napredne itd. mladine.«

Rjavordeči 26. avgust ga je zaobrnil v prostodušni defetizem, ki ga sedaj delijo na krožniku jokavega pacifizma.

„Slovenska mladina“ po trgovinski pogodbi z Moskvo

Po sklepu trgovinske pogodbe z Moskvo se je v naši publicistiki marsikaj spremenilo. Glasila kapitalističnih organizacij se brez potrebe do tal priklanjajo azijskemu sistemu prisilne razlastitve vseh produktivnih sil, ki bi ga pa ne radi doživeli na lastni koži.

Zato se nismo prav nič čudili, ko nam je te dni prišla v roke 7.-8. številka »Slovenske mladine« v rdečih ovojih in z odkrito komunistično vsebino:

»Sovjetska mladina. Oktobrska revolucija je zgodovinsko dejanje organizirane volje naprednega proletariata

zala Finžgarjevo besedo in ji vzela mnogo njene pristnosti, sočnosti in barvitosti. Zato je poskusil z dialektom. Žal, da se ta poskus ni posrečil, kakor bi bilo želeti, kajti igralci — razen g. Cesarja — dialektu niso bili kos, tako, da nas je motilo kolebanje med odrskim jezikom, popačeno gorenjščino in čisto gorenjščino. Narečje je suvereno obvladoval le gospod Cesar, ki je bil glede tega opora svojim soigralcem. Njegova kreacija starega grabeža in oderuha Urha, Cankarjevega »pajka«, ki je razpletel mreže nad vso okolico, je bila naravnost sijajna. Zadovoljiva, a manj prepričljiva kot po navadi je bila to pot igra g. Severja. Njegov Martin je bil le preveč plah, boječ in neroden. Čeprav je Martin prav za prav le lutka v Urhovih rokah, je v njem kljub temu nekaj ostrine, samostojnosti in moža. Za svojo ljubezen in srečo ogoljufano Lenčko je dobro igrala ga. M. Danilova, siroto Tono, ki je sredi spletk ostala sama s svojim trpljenjem in jedkostjo, je nekoliko pretrdo igrala Gabrielčičeva. Ferjana je razveseljivo podal g. Presetnik. Ga. Rakarjeva (potovka) in g. Kaukler (vedno pijani Sirk) sta mojstrsko podala svojevrstni podobi iz kmetiškega življenja, samo da sta bila po moji sodbi nekoliko prekričava.

Kljub temu, da je za našo dramo Finžgar še zmerom precej trd oreh, je bila ta uprizoritev prav dobra in neprimerno boljša kot lanske uprizoritev Naše krvi.

P. P.

ki izpreminja v resničnost nauke klasikov znanstvenega socializma.«

Potem se v istem članku »Slovenska mladina« duhovito izprašuje:

»Katere so glavne pravice, ki jih po za- slugi najbolj demokratične ustave sveta uživa mladi državljani Sovjetske Zveze?«

In jih našteva. Čujte odkritja:

»Pravica do dela, pravica do počitka, pravica do šolske izobrazbe, pravica do starostne preskrbe kot tudi zavarovanja za bolezen ali delovno nesposobnost« (S. M. II., 7-8, str. 164—165).

In sedaj poslušajte še to:

»Sovjetska mladina napeto zasleduje vse, kar se dogaja preko meja njene domovine. Ob vsaki priliki je izpovedala svojo solidarnost z napredno mladino vsega sveta... Žrtvovala je vse, kar je mogla, da podpre junaško borbo španskega naroda« (in češkega in poljskega in finskega in še in še... op. uredništva).

In zato mora »slovenska mladina poznati značaj in delo sovjetske mladine.« In zato jo »aktivisti« v tem smislu uče, da »samo generacija, ki ima pred seboj jasno razčlenbo vseh sil določene družbe, ki ima tudi jasne pojme o nalogah, ki so pred njo in o metodah, katere je treba uporabiti (da, to predvsem, op. ur.), samo taka generacija bo na ruševinah starega znala graditi lepše novo« (S. M. II., št. 7—8, str. 157).

a) »Razčlenba vseh sil določene družbe« v smislu šablon dialektičnega materializma.

b) »Naloge, ki so pred njo« — izpodkopati sedanji red v vseh državah in uničiti vse verske in moralne osnove (Seveda, če bi pri nas ne bilo zdravega slovenskega ljudstva in naših organizacij).

c) »Metode, ki jih je treba uporabiti« — političnih umorov, zaporov in muk v zloglasni Lubjanki, izgon milijonov kmetov z lastne grude v Sibirijo itd., itd.

č) »Na ruševinah starega lepše novo« — diktatura komunistične oligarhije na hrbtih razlaščenih raje (brezpredmetno, ker bi moral prej biti izpolnjen pogoj ad b, c — op. ur.).

Tako je »Slovenska mladina« v preveliki gorečnosti, zaupajoč v »spoj mladine malega slovenskega naroda z mladino velike sovjetske zveze«, do katere bodo »moralni (Strazharji — op. ur.) svoje poglede pod težo razmer slej ko prej temeljito korigirati« (S. M. ibid.) — vendarle prezgodaj izmila šminko svojega mozoljčastega obraza. (Konec prih.)

Francoski katoliški dnevnik »La Croix« je prinesel pred dnevi uvodnik o »moralni revoluciji«, ki jo hoče izvršiti maršal Petain.

»Želimo skupno z maršalom, da sodelujejo vsi sloji v sklopu narodne skupnosti, ker posamezni sloji odgovarjajo posebnim potrebam, imajo posebno poslanstvo, a vsi skupaj sodelujejo za povzdigo narodnega blagostanja. Treba je povzdigniti vrednost čistosti pri nas ter vzpostaviti dostojanstvo dekleta in matere. Povzdigovanje živalskega instinkta, cinizem in klici k razbrzdanemu življenju so okolje družbe, ki že razpada.«

»La parole bulgare«, ki izhaja v Sofiji poroča, da je bila tamkaj v prostorih Državne umetniške galerije odprta razstava krščanske umetnosti (reprodukcije). Razstavo prireja bolgarska družba »Pro Deo«

Gledališče

F. S. FINŽGAR:

Razvalina življenja

Dandanašnji, ko uživa pisatelj Finžgar za služeno spoštovanje, občudovanje in odobravanje na obeh plateh, bi bilo resda skoraj odveč, če bi razpravljali o umetniški vrednosti njegovih del in o njegovem pomenu zlasti za slovensko ljudsko dramo. Dokazovanje njegove umetniške sile in nadpovprečnosti bi pomenilo opravljanje dela, ki so ga izvršili že drugi. Kljub temu pa se mi ob priliki uprizoritve Razvaline življenja zdi potrebno opozoriti na dejstvo, da čas Finžgarju ni bil zmerom čisto pravičen. Vprav dramo Razvalina življenja je bila namreč ob njenem rojstvu odkazana prenizka umetniška vrednost. Deležna je bila nekakega omalovaževanja z motivacijo, da je premalo dramatična in da je le vse preveč ljudska zgodba, potisnjena v okvir dialogov. Če drži ta očitek kakor pribit za Verigo, je za Razvalino čisto gotovo neupravičen. To je povsem jasno pokazala letošnja premiera te drame (27. septembra). Že res, da je Finžgar v obeh dramah predvsem moralni vzgojitelj. V Verigi kaže nesrečne posledice zdražb in tožb, v Razvalini življenja pa v prvi vrsti slika, kolikega gorj in kolikih solz je krivo sklepanje zakonov, ki niso posvečeni v ljubezni. Namen obeh teh dram je torej vzgoja in pouk, to imata skupno. Seveda to samo po